

1. Introduktion

Tre uppsättningar av personliga pronomen i tredje person.

- Det ordnärna pronomenet, dih̄te, vilket också fungerar som demonstrativt pronomen (se t.ex., Messick 2017, Patel-Grosz & Grosz 2017).
- Det som i forskningslitteraturen kallas *noll-pronomen* (Barbosa 2009, 2019, Holmberg 2005, 2010, Messick 2017, Patel-Grosz 2015, Rizzi 1982, 1986); dessa uttalas inte, och beskrivs ofta i läromedel som utlämnade pronomen eller utlämnade subjekt. Dessa representeras med den matematiska symbolen \emptyset , alltså "noll."
- Den tredje typen av pronomen representeras av satne.

(1)	Tredje person nominativ (subjektsformen)			
	<i>Dih̄te-serien</i>	<i>Noll-serien</i>	<i>Satne-serien</i>	
	sg. <i>dih̄te</i>	\emptyset	<i>satne</i>	
	du. <i>dah</i> (<i>guaktah</i>)	\emptyset	<i>sātnoe</i>	
	pl. <i>dah</i>	\emptyset	<i>sijjeh</i>	

Interaktionen mellan de tre typerna av pronomen i (1) är systematisk:

- Distributionen, eller förekomsten, av dih̄te och noll-pronomen regleras av det grammatiska sammanhanget, och kännetecknas i normalfallet av att i en kontext där dih̄te kan förekomma, är ett noll-pronomen mer eller mindre uteslutet, och vice versa.
- (2) a Læjsa₁ Aannam₂ d̄ervesji, gosse dih̄te_{2,*1} gaatan raastah veedtsi.¹
Lisa hälsade på Anna, när hon (=Anna; ≠Læjsa) gick över gatan.
b Læjsa₁ Aannam₂ d̄ervesji, gosse \emptyset _{1,*2} gaatan raastah veedtsi.
Lisa hälsade på Anna, när hon (=Læjsa; ≠Anna) gick över gatan.
c *Læjsa₁ Aannam₂ d̄ervesji, gosse satne_{1,2} gaatan raastah veedtsi.
Lisa hälsade på Anna, när hon gick över gatan.
- Satne kan syfta till ett överordnade subjekt till verb som uttrycker sägande, tyckande eller tänkande, etc., så kallade *attitydspredikat* (se t.ex. Schlenker 1999).
- (3) a Læjsa₁ jeehti [_{sats} satne_{1,*2} sæjh̄ta bijlem æstedh].
b Læjsa₁ jeehti [_{sats} \emptyset _{1,2} sæjh̄ta bijlem æstedh].
c Læjsa₁ jeehti [_{sats} dih̄te_{1,2} sæjh̄ta bijlem æstedh].

Satne kan också under vissa förutsättningar fungera i enkla huvudsatser, i vilket det har en perspektivtolkning.

¹ Sifferindexen visar vad leden i satsen syftar på. I exempel (i.a) avses alltså en tolkning där hon₁ syftar på Maria₁, det vill säga hon = Maria. I exempel (i.b) visas att hon₂ syftar på någon annan än Maria₁:

(i) a Maria₁ sa att hon₁ är glad. (hon = Maria)

b Maria₁ sa att hon₂ är glad. (hon ≠ Maria)

En stjärna, *, visar att något är omöjligt att säga, alltså ogrammatiskt:

(ii) a *De₁ sa att hon₁ är glad. (hon kan inte syfta på de)

b De₁ sa att hon_{1,2} är glad. (hon kan inte syfta på de; hon kan syfta på någon som inte nämns i meningen)

Disposition:

Avsnitt 2: Översikt av utlämnade och "vanliga" subjekts pronomen; olika typer av nollsubjektsspråk; diagnostik för konsekventa och partiella nollsubjektsspråk.

Avsnitt 3: Mera om konsekventa nollsubjektsspråk; när används den ena och när används den andra?

Avsnitt 4. Satne's två funktioner: (i) logoforiskt pronomen, (ii) perspektivpronomen.

Slutligen några avslutande kommentarer i avsnitt 5.

2. Utlämnade och vanliga subjektspronomen

Många olika språk tillåter att subjekt utlämnas, ofta i språk där det finita verbet kongruerar i person och numerus med subjektet, t.ex. sydsamiska.

MEN, många språk med rik morfologi för person/numerus tillåter inte utlämnande av subjekt, eller tillåter det endast i mycket begränsad utsträckning, t.ex. standardtyska (Rohrbacher 1999), och isländska (Sigurðsson & Egerland 2009, Sigurdsson & Maling 2008, Thráinsson 2007); t.ex. isländska saknar det med väderpredikat, samt tillåter utlämnat generiskt subjekt, motsvarande man:

- (4) Nú má \emptyset fara að dansa.
nu får \emptyset fara að dansa.
'Nu får **man** börja dansa.' (Sigurðsson & Egerland 2009:169)

Det finns också språk som fullständigt saknar personböjning, men som tillåter utlämnande av subjekt och andra satsled, till exempel många östasiatiska språk (Hoji 1985, 2003, Huang 1989).

- (5) i. seerusuman₁-ga Lisa-no uchi-ni ki-ta
försäljare-Nom Lisa-Gen hem-Dat kom-Pret
'En försäljare kom hem till Mary.'
ii. \emptyset ₁ Kalle-no uchi-ni-mo ki-ta
Kalle-Gen hem-Dat-också kom-Pret
'Han kom också hem till Kalle.'

Svenska/norska: satsinitialt subjekt kan utlämnas (Sigurdsson 2011, Sigurdsson & Maling 2008):

- (6) Fråga: När kommer du tillbaka?
i. Svar: \emptyset kommer nog tillbaka imorgon. (\emptyset =jag)
ii. Svar: *Imorgon kommer \emptyset nog tillbaka. (\emptyset =jag)

Sammanfattningsvis:

- Rik morfologi för person/numerus på finita verb är ingen garant för att subjekt kan utlämnas.
- Avsaknad av rik morfologi för person/numerus på finita verb är ingen garant för att subjekt kan *inte* utlämnas

Dock, fortsättningsvis, noll-subjektsspråk (NSS)= språk där det finita verbet kongruerar i person och numerus med subjektet.

2.1. Översikt

Två typer av noll-subjektsspråk: *konsekventa* och *partiella* NSS (Holmberg 2005, 2010). Båda tillåter utelämnande av första och andra person tämligen fritt. Skiljer sig vad beträffar tredje person.

- (7) a Konsekventa NSS
kräver *under rätt förhållanden* att ett subjekt i tredje person måste vara utelämnat.
b Partiella NSS
kräver eller, i begränsade fall, tillåter ett vanligt pronomen i tredje person under *förhållandena* i (7a).

Huruvida ett språk är ett konsekvent eller ett partiellt noll-subjektsspråk, är en renodlat empirisk grammatisk fråga. Distinktionen skär genom språkfamiljer och närbesläktade språk:

- (8) a Konsekventa NSS: europeisk portugisiska, italienska, , grekiska, turkiska, etc.
b Partiella NSS: brasiliansk portugisiska, finska, hebriska, marathi, etc.

2.2. Diagnostik I: koreferens mellan överordnat subjekt och ofokuserat underordnat subjekt i komplementsats.

Konsekvent NSS: subjektet i komplementsatsen måste vara Ø:

- (9) Europeisk portugisiska (EP) (Barbosa 2019:489):
a *Ø João₁ disse [sats que **ele**₁ comprou um carro novo].
DET João sa att han köpte en bil ny
b Ø João₁ disse [sats que Ø₁ comprou um carro novo].
DET João sa att han köpte en bil ny
'Gianni sa att han (=Gianni) köpte en ny bil.'

→ (9a) kan *inte* betyda att JOÃO köpte en dator.

(9a) kan *bara* betyda att NÅGON ANNAN ÄN JOÃO köpte en dator. Denna tolkning är dock irrelevant.

Partiellt NSS: subjektet i komplementsatsen kan, men behöver inte, vara Ø:

- (10) Brasiliansk portugisiska (BP) (Barbosa 2019:489):
a Ø João₁ disse [sats que **ele**₁ comprou um carro novo].
DET João sa att han köpte en dator
b Ø João₁ disse [sats que Ø₁ comprou um carro novo].
DET João sa att han köpte en bil ny
'Gianni sa att han (=Gianni) vill köpa en ny bil.'

BADE (10a) OCH (10b) kan betyda att JOÃO köpte dator.

VAD HAR DETTA ATT GÖRA MED SYDSAMISKA? JO, FÖLJANDE:

- (11) Sydsamiska
a *Læjsa₁ jeehti [sats **dihte**₁ orre bijlem öösti].
b Læjsa₁ jeehti [sats Ø₁ orre bijlem öösti].

→ (11a) kan *inte* betyda att LÆJSA köpte en bil.

(11a) kan *bara* betyda att NÅGON ANNAN ÄN LÆJSA köpte en bil.

Alltså; samma syftningsmöjligheter som EP.

→ ett första belägg att sydsamiska är ett *KONSEKVENT NSS*.

2.3. Diagnostik II: Två potentiella antecedenter till Ø:

Kan Ø syfta till subjektet i den överdnade satsen och i den vänstra satsen?

- (12) Europeisk portugisiska
Ø Pedro₁ non falou nada,
DET Pedro inte sagt något
o João₂ disse [sats que Ø_{1,2} comprou um carro novo].
DET João sa att han köpte en bil ny
'Pedro har inte sagt något, men João sa att han (Pedro eller João) köpte en ny bil.'

EP: Ø kan syfta på Pedro eller João.

- (13) Brasiliansk portugisiska
a Ø Pedro₁ non falou nada,
DET Pedro inte sagt något
mais o João₂ disse [sats que Ø_{2,*1} comprou um carro novo].
men DET João sa att han köpte en bil ny
'Pedro har inte sagt något, men João sa att han (=João, ≠Pedro) köpte ny bil.'

BP: Ø kan syfta på João, men inte på Pedro.

VAD HAR DETTA MED SYDSAMISKA ATT GÖRA?

- (14) Sydsamiska
Ij Jávva₁ maam-akt jeahteme,
bene Pöövle₂ jeehti [sats Ø_{1,2} sæjhta orre bijlem ästedh].

Pronomen Ø syfta till såväl subjektet i den överdnade satsen, Pöövle, och till subjektet i den vänstra satsen, Jávva.

Alltså; samma syftningsmöjligheter som EP.

→ ett andra belägg att sydsamiska är ett *KONSEKVENT NSS*.

2.4. Diagnostik III: Multipla nedbäddningar

Satsen där Ø är subjekt är nedbäddad i en annan sats, där Maria är subjekt till verbet disse 'sade,' som i sin tur är nedbäddad i annan sats, där Pedro är subjekt till verbet acha 'tro.Prs.3s.'

- (15) Europeisk portugisiska
Ø Pedro₁ acha [sats que o Maria₂ disse [sats que Ø_{1,2} comprou um carro novo]]
DET Pedro tror att DET Maria sa att hen köpte en bil ny
i. 'Pedro tror att Maria sa att han (=Pedro) köpte en ny bil.'
ii. 'Pedro tror att Maria sa att hon (=Maria) köpte en ny bil.'

- EP (15): Ø kan syfta tillbaka på Maria i den mellersta satsen, eller till Pedro i den högsta satsen.

- (16) Brasiliansk portugisiska
Ø Pedro₁ acha [sats que o Maria₂ disse [sats que Ø_{2,*1} comprou um carro novo]]
DET Pedro tror att DET Maria sa att hen köpte en bil ny
'Pedro tror att Maria sa att hon (=Maria) köpte en ny bil.'
*'Pedro tror att Maria sa att han (=Pedro) köpte en ny bil.'

- BP (16): Ø kan endast syfta tillbaka på Maria i den mellersta satsen.

(17) Sydsamiska

Piere₁ veanh_{ta} [_{sats} Maarja₂ jehti [_{sats} Ø_{1,2} sæjhta orre bijlem åstedh]].

- Sydsamiska (17): Ø kan syfta tillbaka på Maarja i den mellersta satsen, eller till Piere i den högsta satsen.

2.5. Sammanfattning

	Sydsamiska	Euro. portugisiska	Brasil. portugisiska
Ø kan syfta på SU i överordnad sats	ja (11b)	ja (9b)	ja (10b)
Vanligt pron kan syfta på SU i överordnad sats	nej (11a)	nej (9a)	ja (10a)
Ø kan syfta på SU i koordinerad sats	ja (14)	ja (12)	nej (13)
Ø kan syfta på medialt och högre SU i multipel nedbäddning	ja (17)	ja (15)	nej (16)

→ Sydsamiska och europeisk portugisiska är konsekventa NSS

3. Mera om konsekventa NSS och sydsamiska

Utelämnande av subjekt i finita satsar sker inte godtyckligt (Belletti, Bennati & Sorace 2007, Carminati 2002, Frascarelli 2007, Grimshaw & Samek-Ludovici 1996, Montalbetti 1984, Rizzi 1982, 1986, Samek-Ludovici 1996). (18) kan inte inleda en diskurs:

(18) #Orre bijlem öösti.²

Verbet ööst talar om att subjektet är tredje person singular, men inte vem denna tredje person singular syftar till. Mening (19), å andra sidan, går att förstå utan kontext, eftersom det finita verbet signalerar att subjektet är första person singular, alltså talaren.

(19) Orre bijlem ööstim.

För att kunna utelämnas ett subjekt i tredje person, måste det framgå av det språkliga sammanhanget vem tredje person syftar på. Men, det räcker inte att personen är nämnd:

(20) [_{huvudsats} Læjsa₁ Aannam₂ diervesji], [_{tidsbisats} gosse Ø_{1,*2} gaatan raastah veedtsi].

Trots att både Læjsa och Aanna återfinns i det språkliga sammanhanget, kan Ø endast syfta på Læjsa. Om subjektet i tidsbisatsen skall syfta på Aanna, måste dihte användas, vilket också utesluter referens till Læjsa:

(21) [_{huvudsats} Læjsa₁ Aannam₂ diervesji], [_{tidsbisats} gosse dihte_{*1,2} gaatan raastah veedtsi].

Grimshaw & Samek-Ludovici (1996), Frascarelli (2007), Carminati (2002), Holmberg (2010): Ø syftar på ett tillgängligt subjekt/topik.

² # betyder att meningen är kontextuellt ogrammatisk; i rätt kontext kan den däremot vara fullt grammatisk.

- (22) Regel för bruket av vanliga pronomen och utelämnade pronomen i tredje person
- Ett "utelämnat" subjektspronomen i tredje person syftar tillbaka till ett subjekt/topik.
 - Ett "vanligt" subjektspronomen i tredje person syftar tillbaka till ett icke-subjekt/icke-topik.

(fritt efter Carminati 2002)

(23) [_{huvudsats} Læjsa₁ Aannam₂ diervesji], [_{tidsbisats} gosse Ø_{1,*2} gaatan raastah veedtsi].
 SU icke-SU
 Regel (22a)

(24) [_{huvudsats} Læjsa₁ Aannam₂ diervesji], [_{tidsbisats} gosse dihte_{*1,2} gaatan raastah veedtsi].
 SU icke-SU
 Regel (22b)

Inte ens om det bara finns en otvetydig kandidat i kontexten, kan inte ett subjekt utelämnas, om det inte syftar på ett annat subjekt:

(25) i. Gæskie gonnoeh maakh₁ laegan aadtjen ohtje niejtetjem₂ åadtjeme.
 SU icke-SU

Regel (22b)

ii. Dihte₂ daan minngemes aejlegen kristesovvi.

SU

Regel (22a)

iii. Jih dellie Ø₂ nommem åadtjoeji.

(Holm-Bull 1986:51, Åarjelsaemien 2)

Något mer formell formulering av (22):

- (26) a Tredje person Ø syftar på en lokal, etablerad topik (*kontinuerlig topik*)
 b Ett "vanligt" pronomen i tredje person, introducerar en ny topik (*topik-byte*)

4. Satne

Satne har två basala bruk: dels som logoforiskt pronomen (Clements 1975, Hagège 1974), och dels som perspektivpronomen (t.ex., Kuroda 1973, Tenny 2006).

4.1. Det logoforiska bruket av satne

Satne är inte ett vanligt pronomen i tredje person! Satne lyder inte under regel (22)!

Vidare, satne i (27) kan inte syfta till Læjsa, alltså regel (22a) irrelevant; satne i kan inte syfta till Aanna, alltså regel (22b) irrelevant:

(27) *_{[huvudsats} Læjsa₁ Aannam₂ diervesji], [_{tidsbisats} gosse satne_{1,2} gaatan raastah veedtsi].

Satne kan inte användas i (28.ii) för att syfta på ohtje niejtetjem i (28.i); satne är också omöjligt i rad (28.iii).

- (28) i Gæskie gonnoeh maakh₁ laegan aadtjen ohtje niejtetjem₂ åadtjeme.
 ii *Satne₂ daan minngemes aejlegen kristesovvi.
 iii *Jih dellie satne₂ nommem åadtjoeji.

Hasselbrink (1981) och Bergsland (1994) beskriver satne som ett slags reflexivt pronomen som kan syfta tillbaka till subjektet i en överordnad sats. Men i så fall, varför är (27) omöjligt?

Däremot är (29) grammatisk, i motsats till (27). I (29) syftar satne till subjektet Læjsa till verbet jiehtedh; notera att satnem inte kan syfta till Piere:

(29) Læjsa₁ jeehti [_{sats} Piere₂ **satnem**_{1,*2} lyjhkoe].

Satne = *logoforiskt pronomen*; ett pronomen i tredje person; förekommer i en sats som fungerar som objekt till verb som uttrycker sägande, tyckande, troende etc., och som syftar till den som säger, tänker eller tror något (Clements 1975, Hagège 1974, Sells 1987), så kallade *attitydspredikat* (se t.ex., Anand 2006, Schlenker 2003).³ Logoforiska pronomen är distinkta från andra pronomen i tredje person i det relevanta språket (Safir 2004).

Logoforiska system förekommer i många geografiskt spridda språk. De mest väldokumenterade fallen kommer främst från västafrikanska språk som Edo (Baker 1999, 2008), Abe (Koopman & Sportiche 1989), Ewe (Clements 1975, Pearson 2015) och Yoruba (Adesola 2005, 2006).

En illustration: Edo har två pronomen för tredje person, ó och írèn. När pronomenet ó förekommer i komplementsatsen till ett attitydspredikat, kan det inte syfta på dess subjekt (30); när pronomenet írèn förekommer i komplementsatsen till ett attitydspredikat, kan det endast syfta på dess subjekt (30):

(30) Edo, írèn vs ó 'hen'
Ozó₁ miánmián [_{sats} wée írèn_{1,*2}/ó_{2,*1} kié èkhù].
Ozo glömde att hen öppnat dörren
'Ozo glömde att han hade öppnat.' (Baker 1999:)

Samma relation råder mellan satne och dihte:

(31) Piere₁ jeehti [_{sats} satne_{1,*2}/dihte_{2,*1} gærjam öösti].

Avståndet mellan satne och subjektet kan vara långt:

(32) Pöövle₁ jeehti [Læjsa₂ Aannam₃ diervesji, gosse **satne**_{1,*2,*3} gaatan raastah veedtsi].

Men, satne kan inte finna sin antecedent utanför domänen av det "närmsta" attitydspredikatet:

(33) Ij Jávva₁ maam-akt jeahteme,
bene Pöövle₂ jeehti [_{sats} **satne**_{*1,2} sæjhta orre bijlem åstedh].

4.2. Perspektivtolkning

Bergsland (1994:82) noterar att när satne förekommer i en vanlig enkel mening, så påvisar det "en annans tanke eller tale." Pronomenet får förknippas med en tolkning som normalt förknippas med första person, i den bemärkelse att det på rent generella grunder endast är första person som kan uttrycka sina egna tankar och känslor (Culy 1997, Kuno & Kaburaki 1977, Kuroda 1973, Speas 2004, Tenny 2006).

I (34) satne är subjektet i en huvudsats, med syftning till samén. Det är extremt viktigt att vara medveten det övergripande sammanhanget, vilken är angiven med kursiv stil:

(34) Kontext: *En same kommer till en bonde och ska sova över där. Bonden råder samén att ställa in sin packning i huset, så att ingen kommer och stjäla något.*
Ij **satne** utnieh maam gelkieh sualadidh. (Gäbrehki soptsesh: 81)

³ Verb som tillåter förekomsten av satne i sin komplementsats är bland andra vienhtedh, daejredh, sopstestidh, sopstestehtedh, mujhtedh, mujhtiehtidh, govledh. Denna lista är inte utförlig. Se Culy (1994) för en diskussion om logoforiska hierakier.

Jämför (34) med (35), vilken är *nästán* identisk med (34). Skillnaden är att subjektet i (35) är dihte, fortfarande med syftning till samén:

(35) Kontext: *samma som (34)*
Ij **dihte** utnieh maam gelkieh sualadidh.

Mening (35) återger berättarens konstaterande om värdet hos saméns ägodelar, nämligen att de saknar värde, och är utom all risk att bli stulna. Med andra ord, eftersom ägodelarna inte har något nämnvärt penningvärde, skulle det inte vara lönsamt för en möjlig tjuv att stjäla dem. Föremålen kan antas vara i sådant skick att det är uppenbart för alla, inklusive en tjuv, att de är värdelösa.

(34) återger saméns eget utlåtande om sin packning. Alltså, det är saméns egen värdering som reflekteras genom att använda satne. Detta innebär att det är fullt möjligt att föremålen skulle kunna värderas som mycket värdefulla i en objektiv värdering, vilket innebär att föremålen mycket väl skulle kunna vara begärliga för en tjuv.

(36) Kontext: *Räven har lurat björnen, så att björnen blivit av med sin mat.*
Ij (ripie) sán viele **satnem** nollelh!
'Räven ska inte lura honom igen!' (Holm-Bull 2000:88)

Här: satne återger björnens egen värdering av situation som förmedlas. Vi som läsare och utomstående bedömare inser förstås att björnens utvärdering kan vara fel. Han kommer med största sannolikhet att luras igen.

Det möjligt att ersätta satnem i (36) med dam, (37):

(37) Ij (ripie) sán viele **dam** nollelh.

Här: Den tydligaste tolkningen av (37) är som ett objektivt utlåtande: *det är ett faktum att räven inte kommer att lura björnen igen.*

Satne: ger en inblick i vad en tredje person tycker, tänker eller känner, på ett sätt som språk som svenska helst uttrycker med första person, eller genom omskrivningar som *enligt hens uppfattning/bedömning*. Satne anger en slags inre monolog-tolkning.

Liknande fenomen förekommer i andra språk, t.ex. japanska (Kuroda 1973, Speas 2004).

5. Avslutande kommentarer

Huvudpunkterna:

- Sydsamiska är ett konsekvent NSS: interaktionen mellan \emptyset och dihte är avhängig huruvida de syftar på ett subjekt/topik eller icke-subjekt/icke-topik.
 - \emptyset signalerar topik-kontinuitet
 - dihte signalerar topik skifte
- Satne har två funktioner
 - Logoforiskt pronomen; förekommer i komplementsatsen till ett attitydspredikat
 - Perspektivpronomen: inre monolog-tolkning

Vad som ej behandlats:

- icke-refererande subjekt och generiska subjekt.
- kontrastiva bruk av pronomen i tredje person, t.ex. effekten av kontrastivt fokus.

Det finns åtskilliga problemställningar som den hugade forskaren kan engagera sig i.

Referenser

- Adesola, Oluseye. 2005. Pronouns and Null Operators, Department of Linguistics, Rutgers University: Ph.D. Diss.
- Adesola, Oluseye. 2006. A-Bar Dependencies in the Yoruba Reference-Tracking System. *Lingua* 116:2068-2106.
- Anand, Pranav. 2006. De De Se, MIT: Ph.D. Diss.
- Baker, Mark. 1999. On the Interplay of the Universal and the Particular: Case Studies in Edo. In *Proceedings of the 35th Annual Meeting of the Chicago Linguistics Society*, eds. Sabrina J. Billings, John P. Boyle and Aaron M. Griffith, 265-290. Chicago: University of Chicago Press.
- Baker, Mark. 2008. *The Syntax of Agreement and Concord*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barbosa, Pilar P. 2009. Two Kinds of Subject Pro. *Studia Linguistica* 63:2-58.
- Barbosa, Pilar P. 2019. Pro as a Minimal nP: Toward a Unified Approach to Pro-Drop. *Linguistic Inquiry* 50:487-526.
- Belletti, Adriana, Elisa Bennati, and Antonella Sorace. 2007. Theoretical and Developmental Issues in the Syntax of Subjects. *Natural Language and Linguistic Theory* 25:657-689.
- Bergsland, Knut. 1994. *Sydsamisk Grammatikk*. Karasjok: Davvi Girji.
- Carminati, Maria Nella. 2002. The Processing of Italian Subject Pronouns, University of Massachusetts, Amherst: Ph.D. Diss.
- Clements, George N. 1975. Logophoric Pronouns in Ewe. *Journal of West African Languages* 10:141-177.
- Culy, Christopher. 1994. Aspects of Logophoric Marking. *Linguistics* 32:1055-1094.
- Culy, Christopher. 1997. Logophoric Pronouns and Point of View. *Linguistics* 35:845-859.
- Frascarelli, Mara. 2007. Subjects, Topics and the Interpretation of Referential Pro. *Natural Language & Linguistic Theory* 25:691-734.
- Grimshaw, Jane, and Vieri Samek-Ludovici. 1996. Optimal Subjects. In *Papers in Optimality Theory*, eds. Jill N Beckman, Laura Walsh Dickey and Suzanne Urbanczyk, 589-605. Amherst, Mass: GLSA.
- Hagège, Claude. 1974. Les Pronoms Logophoriques. *Butletin de la Société de Linguistique de Paris* 69:287-310.
- Hoji, Hajime. 1985. Logical Form Constraints and Configurational Structures in Japanese, University of Washington: Ph.D.
- Hoji, Hajime. 2003. Surface and Deep Anaphora, Sloppy Identity, and Experiments in Syntax. In *Anaphora: A Reference Guide*, ed. Andrew Barss, 172-236. Malden, MA: Blackwell Publishing Ltd.
- Holmberg, Anders. 2005. Is There Little Pro? Evidence from Finnish. *Linguistic Inquiry* 36:533-564.
- Holmberg, Anders. 2010. Null Subject Parameters. In *Parametric Variation: Null Subjects in Minimalist Theory*, eds. Anders Holmberg, Ian Roberts, Michelle Sheehan and Theresa Biberauer, 88-124. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huang, C.-T. James. 1989. Pro-Drop in Chinese: A Generalized Control Theory. In *The Null Subject Parameter*, eds. Osvaldo Jaeggli and Ken Safir, 185-214. Dordrecht: Kluwer.
- Koopman, Hilda, and Dominique Sportiche. 1989. Pronouns, Logical Variables, and Logophoricity in Abe. *Linguistic Inquiry* 20:555-588.
- Kuno, Susumu, and Etsuko Kaburaki. 1977. Empathy and Syntax. *Linguistic Inquiry* 8:627-672.
- Kuroda, Shige-Yuki. 1973. Where Epistemology, Style and Grammar Meet: A Case Study from Japanese. In *A Festschrift for Morris Halle*, eds. Stephen R Andersson and Paul Kiparsky, 377-391. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Messick, Troy. 2017. The Morphosyntax of Self-Ascription: A Cross-Linguistic Study, University of Connecticut: Ph.D. Diss.
- Montalbetti, Mario M. 1984. On the Interpretation of Pronouns, MIT: Ph.D. Diss.
- Patel-Grosz, Pritty. 2015. Pronominal Typology and the De Se/De Re Distinction. Ms. University of Oslo.
- Patel-Grosz, Pritty, and Patrick G. Grosz. 2017. Revisiting Pronominal Typology. *Linguistic Inquiry* 48:259-297.
- Pearson, Hazel. 2015. The Interpretation of the Logophoric Pronoun in Ewe [June 01]. *Natural Language Semantics* 23:77-118.
- Rizzi, Luigi. 1982. *Issues in Italian Syntax*. Dordrecht: Foris.
- Rizzi, Luigi. 1986. Null Objects in Italian and the Theory of Pro. *Linguistic Inquiry* 17:501-558.
- Rohrbacher, Bernard. 1999. *Morphology-Driven Syntax: A Theory of V to I Raising and Pro-Drop*. Amsterdam: John Benjamins.
- Safir, Ken. 2004. Person, Context and Perspective. *Rivista di Linguistica* 16:107-153.
- Samek-Ludovici, Vieri. 1996. Constraints on Subjects: An Optimality Theoretic Analysis., Rutgers University: Ph.D. Diss.
- Schlenker, Philippe. 1999. Propositional Attitudes and Indexicality, MIT: Ph.D. Diss.
- Schlenker, Philippe. 2003. A Plea for Monsters. *Linguistics and Philosophy* 26:29-120.
- Sells, Peter. 1987. Aspects of Logophoricity. *Linguistic Inquiry* 18:445-479.
- Sigurdsson, Halldór Ármann. 2011. Conditions on Argument Drop. *Linguistic Inquiry* 42:267-304.
- Sigurdsson, Halldór Ármann, and Verner Egerland. 2009. Impersonal Null-Subjects in Icelandic and Elsewhere. *Studia Linguistica* 63:158-185.
- Sigurdsson, Halldór Ármann, and Joan Maling. 2008. Argument Drop and the Empty Left Edge Condition. *Working Papers in Scandinavian Syntax* 81:1-27.
- Speas, Margaret. 2004. Evidentiality, Logophoricity and the Syntactic Representation of Pragmatic Features [2004/03/01/]. *Lingua* 114:255-276.
- Tenny, Carol. 2006. Evidentiality, Experiencers, and the Syntax of Sentience in Japanese. *Journal of East Asian Linguistics* 15:245-288.
- Thráinsson, Höskuldur. 2007. *The Syntax of Icelandic*. Cambridge: Cambridge University Press.